

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (τρίτο τμήμα)
της 5ης Ιουνίου 1996

«Υπάλληλοι - Επίδομα στέγης - Εισοδήματα του συζύγου από την άσκηση επαγγέλματος υπερβαίνοντα το προβλεπόμενο από τον ΚΥΚ ανώτατο όριο - Αναδρομική διακοπή της χορηγίσεως του επιδόματος - Αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων»

Στην υπόθεση T-92/94,

Ροδόλφος Μασλίας, υπάλληλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, κάτοικος Λουξεμβούργου, εκπροσωπούμενος από τον Χαρίσιο Ταγαρά, δικηγόρο Θεσσαλονίκης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τη δικηγόρο Evelyn Korn, 22, rue de Nassau,

προσφεύγων,

κατά

Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, εκπροσωπούμενου από τον Γιάννη Παντάλη, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη Γενική Γραμματεία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, Kirchberg,

καθού,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση, αφενός, της αποφάσεως του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 21ης Ιουνίου 1993, περί διακοπής από την 1η Αυγούστου 1988 της καταβολής του επιδόματος στέγης στον προσφεύγοντα και αναζητήσεως ποσού 676 800 φράγκων Λουξεμβούργου (LFR) και, αφετέρου, της αποφάσεως της 3ης Δεκεμβρίου 1993, με την οποία απορρίφθηκε η διοικητική ένσταση του προσφεύγοντος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους B. Vesterdorf, προεδρεύοντα, P. Lindh και A. Potocki, δικαστές,

γραμματέας: B. Pastor, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 11ης Ιανουαρίου 1996,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Ο προσφεύγων, Ροδόλφος Μασλίας, ο οποίος προσελήφθη στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (στο εξής: Κοινοβούλιο) την 1η Μαρτίου 1981, ως μεταφραστής με βαθμό LA 7, ασκεί καθήκοντα αναθεωρητή και κύριου μεταφραστή με βαθμό LA 4 από την 1η Ιανουαρίου 1987.
- 2 Η σύζυγός του ήταν επικουρική υπάλληλος του Κοινοβουλίου από τις 6 Οκτωβρίου 1981 με βαθμό C 7, κλιμάκιο 3, και από την 1η Μαΐου 1982 μέχρι τις 29 Φεβρουαρίου 1984 έκτακτη υπάλληλος με βαθμό C 4, κλιμάκιο 3. Αφού πέτυχε σε γενικό διαγωνισμό του Συμβουλίου, η ενδιαφερομένη μετατάχθηκε στο Κοινοβούλιο την 1η Μαρτίου 1984 με βαθμό C 5, κλιμάκιο 2, και στη συνέχεια μονιμοποιήθηκε στον βαθμό αυτό την 1η Σεπτεμβρίου 1984. Κατείχε τον βαθμό C 3, κλιμάκιο 2, από την 1η Φεβρουαρίου μέχρι τις 31 Ιουλίου 1988.

- 3 Κατόπιν εσωτερικού διαγωνισμού, η κυρία Μασλία διορίστηκε την 1η Αυγούστου 1988 στον βαθμό Β 5, κλιμάκιο 1, και την 1η Οκτωβρίου 1989 προήχθη στον βαθμό Β 4, κλιμάκιο 1. Έλαβε το δεύτερο κλιμάκιο του βαθμού Β 4 την 1η Οκτωβρίου 1991.
- 4 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αρχικώς κατέβαλλε στον προσφεύγοντα το επίδομα στέγης μέχρι την 1η Μαΐου 1982 βάσει του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως των υπαλλήλων (στο εξής: παράρτημα VII), το οποίο προβλέπει την καταβολή επιδόματος στέγης στον έγγαμο άνευ τέκνων υπάλληλο του οποίου ο σύζυγος έχει εισοδήματα από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, εφόσον τα εισοδήματα του συζύγου δεν υπερβαίνουν τον βασικό ετήσιο μιστό υπαλλήλου με βαθμό C 3, κλιμάκιο 3, πριν από την αφαίρεση του φόρου.
- 5 Με απόφαση της 4ης Ιουνίου 1982, το Κοινοβούλιο ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι από την 1η Μαΐου 1982 δεν πληρούσε πλέον τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII, και επομένως θα σταματούσε τη χορήγηση του επιδόματος από την ημερομηνία αυτή και θα αναζητούνταν τα αχρεωστήτως καταβληθέντα ποσά.
- 6 Στη συνέχεια, με απόφαση της 15ης Μαρτίου 1984, το Κοινοβούλιο επαναχορήγησε στον προσφεύγοντα το επίδομα στέγης από την 1η Μαρτίου 1984, με την αιτιολογία ότι η σύζυγός του είχε διοριστεί δόκιμος μόνιμος υπάλληλος με βαθμό C 5, κλιμάκιο 2, από την ημερομηνία αυτή και ότι τα εισοδήματά της από την άσκηση επαγγέλματος πριν από την αφαίρεση του φόρου ήσαν κατώτερα από το προβλεπόμενο στο άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII ποσό.
- 7 Με απόφαση της 29ης Ιουλίου 1992, το Κοινοβούλιο ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι λόγω αλλαγής κλιμακίου της συζύγου του από τον βαθμό Β 4, κλιμάκιο 1, στον βαθμό Β 4, κλιμάκιο 2, την 1η Οκτωβρίου 1991, δεν δικαιούτο πλέον επιδόματος στέγης, με την αιτιολογία ότι ο μηνιαίος μισθός της συζύγου του, πριν από την αφαίρεση του φόρου, υπερέβαινε τον αναλογούντα στον βαθμό C 3, κλιμάκιο 3,

μισθό. Επομένως, η καταβολή του επιδόματος στέγης θα έπαυε από την 1η Αυγούστου 1992 και θα αναζητούνταν τα αχρεωστήτως καταβληθέντα από την 1η Οκτωβρίου 1991.

- 8 Ο προσφεύγων υπέβαλε, βάσει του άρθρου 90, παράγραφος 2, του Κανονισμού Υπηρεσιακής Καταστάσεως (στο εξής: ΚΥΚ), την από 13 Νοεμβρίου 1992 διοικητική ένσταση, με την οποία παρατηρούσε ότι, ακόμη και αν πληρούνταν οι προϋποθέσεις για την παύση της χορηγήσεως του επιδόματος στέγης, φρονούσε ότι η αναζήτηση αναδρομικώς του προμηθεθέντος ποσού αντέκειται στον ΚΥΚ και στις γενικές αρχές του δικαίου.
- 9 Από τον Ιανουάριο του 1993, το Κοινοβούλιο παρακρατούσε κάθε μήνα από τον μηνιαίο μισθό του προσφεύγοντος ποσό 10 000 LFR.
- 10 Στις 17 Ιουνίου 1993, ο προσφεύγων άσκησε προσφυγή ακυρώσεως κατά της σιωπηρής αποφάσεως απορρίψεως της διοικητικής ενστάσεώς του (υπόθεση Τ-42/93).
- 11 Με έγγραφο της 21ης Ιουνίου 1993, το Κοινοβούλιο ενημέρωσε τον προσφεύγοντα ότι, μετά εμπεριστατωμένο έλεγχο του φακέλου του, η διοίκηση έκρινε στο μεταξύ ότι το επίδομα στέγης τού καταβλήθηκε αχρεωστήτως όχι από την 1η Οκτωβρίου 1991, αλλά από την 1η Αυγούστου 1988, ημερομηνία διορισμού της συζύγου του στον βαθμό Β 5, κλιμάκιο 1. Από την ημερομηνία αυτή, ισχυρίστηκε το Κοινοβούλιο, ο βασικός μισθός της συζύγου του ήταν πάντοτε μεγαλύτερος από τον βασικό μισθό υπαλλήλου με βαθμό C 3, κλιμάκιο 3. Επομένως, κατά το Κοινοβούλιο, έπρεπε να ακυρωθεί η απόφαση περί επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων 156 240 LFR και να αντικατασταθεί με νέα απόφαση περί διακοπής της καταβολής του επιδόματος στέγης από την 1η Αυγούστου 1988 και περί αναζήτησεως των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών από την ημερομηνία αυτή, ήτοι συνολικώς 676 800 LFR.

- 12 Η ανάκληση της απόφασης της 29ης Ιουλίου 1992 και η έκδοση της απόφασης της 21ης Ιουνίου 1993 οδήγησαν τον προσφεύγοντα στο να παραιτηθεί από την προσφυγή του στην υπόθεση T-42/93, η οποία διεγράφη με διάταξη της 18ης Οκτωβρίου 1993.
- 13 Στις 12 Αυγούστου 1993, ο προσφεύγων υπέβαλε, κατά της απόφασης της 21ης Ιουνίου 1993, διοικητική ένσταση που απορρίφθηκε με απόφαση της 3ης Δεκεμβρίου 1993.

Διαδικασία και αιτήματα των διαδίκων

- 14 Με δικόγραφο που κατέθεσε την 1η Μαρτίου 1994, ο προσφεύγων άσκησε την υπό κρίση προσφυγή ακυρώσεως κατά της απόφασης της 21ης Ιουνίου 1993 (στο εξής: προσβαλλόμενη απόφαση) και της απόφασης της 3ης Δεκεμβρίου 1993 περί απορρίψεως της διοικητικής του ενστάσεως της 12ης Αυγούστου 1993.
- 15 Με την προσφυγή του, ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) να γίνει δεκτή η παρούσα προσφυγή στο σύνολό της·
 - 2) να ακυρωθούν οι προσβαλλόμενες πράξεις του Κοινοβουλίου·
 - 3) να υποχρεωθεί το καθού να καταβάλει αναδρομικώς από 1ης Αυγούστου 1992, προσαυξημένα με επιτόκιο 8 %, τα επιδόματα στέγης των οποίων παρανόμως διέκοψε την καταβολή·
 - 4) να υποχρεωθεί το καθού να επιστρέψει στον προσφεύγοντα τα από 1ης Ιανουαρίου 1993 παρακρατούμενα ποσά των 10 000 LFR μηνιαίως, νομιμοτικώς, με 8 % από κάθε παρακράτηση·
 - 5) να καταδικαστεί το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στη δικαστική δαπάνη του προσφεύγοντος.

- 16 Με το υπόμνημα απαντήσεως, ο προσφεύγων ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) να γίνει δεκτή η προσφυγή ως προς όλα τα αιτήματά της·
 - 2) να ακυρωθεί η προσβαλλομένη απόφαση του καθού κατά το μέτρο που διακόπτει αναδρομικώς την καταβολή του επιδόματος στέγης στον προσφεύγοντα από του μηνός Αυγούστου 1988 ή, επικουρικώς, να κριθεί ανίσχυρη για το διάστημα Αυγούστου 1988 - Δεκεμβρίου 1988·
 - 3) επικουρικώς, να ακυρωθεί η προσβαλλομένη πράξη του καθού κατά το μέτρο που αναζητεί από τον προσφεύγοντα, ως αχρεωστήτως καταβληθέντα, τα επιδόματα στέγης της περιόδου Αυγούστου 1988 - Ιουλίου 1992 (συνολικού ποσού 676 800 LFR) ή, όλως επικουρικώς, της περιόδου Αυγούστου 1988 - Σεπτεμβρίου 1991 (συνολικού ποσού 520 560 LFR).
- 17 Το Κοινοβούλιο ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- 1) να απορρίψει την προσφυγή ως αβάσιμη·
 - 2) να απορρίψει τα αιτήματα περί αναδρομικής καταβολής των διακοπέντων επιδομάτων στέγης και των παρακρατηθέντων ποσών·
 - 3) να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις.
- 18 Κατόπιν εμβέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (τρίτο τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία, χωρίς να διατάξει αποδείξεις. Ζήτησε ωστόσο από το Κοινοβούλιο να απαντήσει εγγράφως σε ορισμένες ερωτήσεις.
- 19 Η προφορική διαδικασία διεξήχθη στις 11 Ιανουαρίου 1996. Οι εκπρόσωποι των διαδίκων αγόρευσαν και απάντησαν στις ερωτήσεις του Πρωτοδικείου.

Επί του παραδεκτού των αιτημάτων της προσφυγής

- 20 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι το τρίτο και το τέταρτο αίτημα της προσφυγής επιδιώκουν ακριβώς τα μέτρα τα οποία το Κοινοβούλιο, δυνάμει του άρθρου 176, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ, θα ήταν υποχρεωμένο να λάβει προς εκτέλεση ενδεχομένης ακυρωτικής αποφάσεως.
- 21 Ο κοινοτικός δικαστής όμως δεν μπορεί, χωρίς σφετερισμό των προνομίων της διοικητικής αρχής, να υποχρεώσει ένα θεσμικό όργανο να λάβει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση μιας αποφάσεως με την οποία ακυρώνεται η προσβαλλομένη απόφαση (απόφαση του Πρωτοδικείου της 20ής Σεπτεμβρίου 1990, T-37/89, Hanning κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1990, σ. II-463, σκέψη 79).
- 22 Επομένως, το τρίτο και τέταρτο των προμνησθέντων αιτημάτων της προσφυγής είναι απαράδεκτα, με εξαίρεση το αίτημα να υποχρεωθεί το Κοινοβούλιο στην καταβολή τόκων υπερημερίας από κάθε παρακρατήσεως μισθού που πραγματοποιήθηκε μετά την 1η Ιανουαρίου 1993. Το τελευταίο αυτό αίτημα μπορεί, πράγματι, να συνδεθεί με τα αιτήματα περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. κατωτέρω σκέψεις 23 και 24) και δεν επιδιώκει μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση ακυρωτικής αποφάσεως.

Επί του αντικειμένου της διαφοράς

- 23 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα αιτήματά του, ο προσφεύγων κατ' ουσίαν ζητεί, κυρίως, την ακύρωση της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον αυτή του στερεί το επίδομα στέγης από την 1η Αυγούστου 1988, και, επικουρικής, καθόσον αυτή του στερεί το επίδομα στέγης για την περίοδο από τον Αύγουστο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1988.

- 24 Τα αιτήματα του προσφεύγοντος επίσης αποσκοπούν, κυρίως, στην ακύρωση της προσβαλλομένης απόφασης, καθόσον αυτή επιτάσσει την επιστροφή των θεωρουμένων ως αχρεωστήτως καταβληθέντων από την 1η Αυγούστου 1988 ποσών συνολικού ύψους 676 800 LFR και, επικουρικώς, καθόσον η απόφαση επιτάσσει την επιστροφή των ποσών που θεωρούνται αχρεωστήτως καταβληθέντα για την περίοδο από την 1η Αυγούστου 1988 μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 1991, ήτοι 520 560 LFR.

Επί του αιτήματος ακυρώσεως

Επί της υπάρξεως αχρεωστήτου από την 1η Αυγούστου 1988

- 25 Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει καταρχάς ότι κατά πάγια νομολογία (απόφαση του Πρωτοδικείου της 10ης Φεβρουαρίου 1994, Τ-107/92, White κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1994, σ. ΙΙ-143, σκέψεις 19 και 42) η έννοια του εισοδήματος από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII, περιλαμβάνει το σύνολο των εισοδημάτων που εισπράττονται τακτικά ως αντάλλαγμα της εργασίας. Για τη σύγκριση του συνόλου των ακαθαρίστων εισοδημάτων της συζύγου του προσφεύγοντος από την άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας με τον ετήσιο βασικό μισθό υπαλλήλου με βαθμό C 3, κλιμάκιο 3, αρκεί, εν προκειμένω, να προστεθούν οι διάφορες συνιστώσες της αμοιβής της συζύγου του προσφεύγοντος, ήτοι ο βασικός μισθός της και η αποζημίωση αποδημίας που εισέπραξε από την 1η Αυγούστου 1988, μετά τον διορισμό της στον βαθμό B 5, κλιμάκιο 1, αφαιρουμένων των κοινωνικοασφαλιστικών επιβαρύνσεων και μη λαμβανομένης υπόψη της επιπτώσεως του φόρου.
- 26 Δεν αμφισβητείται ότι το εισόδημα από την άσκηση επαγγέλματος, κατά την έννοια της προηγούμενης σκέψεως, που εισέπραττε η σύζυγος του προσφεύγοντος ως υπάλληλος βαθμού B 5, κλιμάκιο 1, είναι μεγαλύτερο από το ανώτατο όριο εισοδήματος που προβλέπει ο ΚΥΚ. Η υπέρβαση αυτή εξάλλου δεν αμφισβητείται, αυτή καθαντή, από τον προσφεύγοντα, ο οποίος μάλιστα στην προμνησθείσα προσφυγή του στην υπόθεση Τ-42/93 ισχυρίστηκε ότι, κατά τον πίνακα των μηνιαίων βασικών μισθών του άρθρου 66 του ΚΥΚ, οι βασικοί μισθοί που αναλογούν στα πρώτα κλιμάκια των βαθμών B 5 και B 4 είναι αμφότεροι μεγαλύτεροι από τον βασικό μισθό υπαλλήλου με βαθμό C 3, κλιμάκιο 3.

Ως προς τη νομιμότητα της διακοπής της χορηγήσεως του επιδόματος στέγης

- 27 Μολονότι ο προσφεύγων δεν αμφισβητεί την υπέρβαση, αυτή καθαυτή, του ανωτάτου ορίου του ΚΥΚ, εντούτοις προβάλλει, προς στήριξη του αιτήματός του περί ακυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ένσταση παρανομίας κατά του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII και επικαλείται δύο λόγους.

1. *Επί του πρώτου λόγου, ο οποίος αντλείται από την αντίθεση του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII προς την αρχή της ισότητας των φύλων στην επαγγελματική ζωή*

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

- 28 Κατά τον προσφεύγοντα, είναι συνήθως ο σύζυγος που εισπράττει το επίδομα στέγης, διότι έχει, κατά κανόνα, θέση και βασικό μισθό υψηλότερους των της συζύγου του. Στερώντας όμως από τον σύζυγο το επίδομα αυτό όταν η σύζυγος εισπράττει εισοδήματα από την άσκηση επαγγέλματος μεγαλύτερα από το ανώτατο όριο τέτοιων εισοδημάτων που προβλέπει ο ΚΥΚ, το άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII αντίκειται, κατά τον προσφεύγοντα, στην αρχή της απαγορεύσεως των δυσμενών διακρίσεων μεταξύ εργαζομένων λόγω του φύλου στο οποίο ανήκουν. Η αρχή αυτή, κατά τον προσφεύγοντα, έχει καθιερωθεί από τη νομολογία του Δικαστηρίου όσον αφορά γενικής ισχύος ρυθμίσεις, οσάκις αποδεικνύεται ότι, εν τοις πράγμασι, οι τελευταίες θίγουν μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων του ενός ή του άλλου φύλου (απόφαση του Δικαστηρίου της 7ης Φεβρουαρίου 1991, C-184/89, Nimz, Συλλογή 1991, σ. I-297, σκέψη 15).

- 29 Δεδομένου ότι οι άρρενες εργαζόμενοι υφίστανται, όπως εν προκειμένω, απώλεια μισθού οφειλομένη στη διακοπή της καταβολής του επιδόματος στέγης, η επίδικη διάταξη παραβιάζει, πρώτον, την αρχή της ισότητας των αμοιβών, κατά την έννοια του άρθρου 119 της Συνθήκης ΕΚ και της οδηγίας 75/117/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 10ης Φεβρουαρίου 1975, περί προσεγγίσεως των νομοθεσιών των κρατών μελών που αφορούν την εφαρμογή της αρχής της ισότητας των αμοιβών μεταξύ εργαζομένων ανδρών και γυναικών (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 42).

- 30 Το άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII αντικείμεται, δεύτερον, προς την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, κατά την έννοια της οδηγίας 76/207/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 9ης Φεβρουαρίου 1976, περί της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως ανδρών και γυναικών, όσον αφορά την πρόσβαση σε απασχόληση, την επαγγελματική εκπαίδευση και προώθηση και τις συνθήκες εργασίας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/002, σ. 70). Συγκεκριμένα, η επίδικη διάταξη του ΚΥΚ συνιστά αντικίνητρο όσον αφορά την απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση των γυναικών, καθόσον αυτές γνωρίζουν ότι η αύξηση του εισοδήματός τους πέραν ενός ορισμένου ορίου, όπως εν προκειμένω, θα αντισταθμίζεται με την απώλεια του επιδόματος στέγης και την αντίστοιχη μείωση του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος.
- 31 Το Κοινοβούλιο αντιτάσσει ότι οι διατάξεις του ΚΥΚ προβλέπουν την καταβολή, υπό ορισμένους όρους, του επιδόματος στέγης στον σύζυγο που εισπράττει τον υψηλότερο βασικό μισθό, ανεξαρτήτως του φύλου του. Εφόσον είναι συμφερότερο να χορηγείται το προσδιοριζόμενο σε ποσοστιαία αναλογία επίδομα στον σύζυγο εκείνον που εισπράττει τον υψηλότερο μισθό και η παροχή του δικαιώματος λήψεως του επιδόματος εξαρτάται από την αύξηση του μισθού του συζύγου που εισπράττει τον χαμηλότερο μισθό, θα ήταν εσφαλμένο να υποστηριχθεί ότι η διακοπή της καταβολής του επιδόματος αποτελεί δυσμενή μεταχείριση εις βάρος του συζύγου που εισπράττει τον υψηλότερο μισθό.
- 32 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει ακολούθως ότι ο απόλυτος συσχετισμός που προβάλλει ο προσφεύγων μεταξύ της καταβολής του επιδόματος και της επαγγελματικής εξέλιξεως της συζύγου δεν αποδεικνύεται στο πεδίο των επαγγελματικών προοπτικών γενικώς και της μισθολογικής εξέλιξεως των ενδιαφερομένων.
- 33 Εξάλλου, αν η καταβολή του επιδόματος εξηρτάτο από την βαθμολογική εξέλιξη του εισπράττοντος τον υψηλότερο βασικό μισθό συζύγου, το φερόμενο εκ της παύσεως της χορηγήσεως του επιδόματος αντικίνητρο θα επηρέαζε δυσμενέστερα την εξέλιξη της σταδιοδρομίας του συζύγου που κατέχει υψηλότερη υπαλληλική θέση.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 34 Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι το άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII δεν αντίκειται στην αρχή της ισότητας των φύλων εντός του επαγγελματικού βίου.
- 35 Αφενός, δεν αμφισβητείται ότι το επίδομα στέγης καταβάλλεται στον προσφεύγοντα υπό την ιδιότητά του ως συζύγου με τον μεγαλύτερο βασικό μισθό κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 4, του παραρτήματος VII. Επομένως, ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να επικαλείται την απόφαση που εκδόθηκε στην προμνησθείσα υπόθεση *Nimz*, στην οποία η ομάδα των εργαζομένων που υφίστατο εμμέσως δυσμενή διάκριση βρισκόταν, αντιθέτως, σε λιγότερο ευνοϊκή κατάσταση.
- 36 Αφετέρου, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι ο σύζυγος μόνιμος υπάλληλος του οποίου ο βασικός μισθός είναι υψηλότερος εισπράττει το επίδομα στέγης όχι για λογαριασμό του, αλλά προς το συμφέρον της οικογενείας, πράγμα που και ο ίδιος ο προσφεύγων δέχεται σιωπηρά, δεδομένου ότι ισχυρίζεται ότι η παύση της χορηγήσεως του επιδόματος στέγης οδήγησε σε μείωση του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος.
- 37 Το Πρωτοδικείο φρονεί, εξάλλου, ότι το πιθανό αντικίνητρο από την παύση της χορηγήσεως του επιδόματος, σε σχέση με τις προσπάθειες επαγγελματικής ανόδου της συζύγου του προσφεύγοντος, επέδρασε εν πάση περιπτώσει μόνον εις βάρος της ενδιαφερομένης. Σ' αυτήν όμως αποκλειστικά αποκείται να μεριμνά για την προστασία των επαγγελματικών της συμφερόντων και να χρησιμοποιεί προς τούτο τα ενδεικνύμενα ένδικα βοηθήματα, εφόσον παρίσταται ανάγκη. Κατά το μέτρο τούτο, ο προσφεύγων στερείται εννόμου συμφέροντος.
- 38 Εν πάση περιπτώσει, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η προαγωγή της συζύγου του προσφεύγοντος στην κατηγορία Β, στην οποία οφείλεται η αναδρομική παύση της χορηγήσεως του επιδόματος στέγης, διάνοιξε στην ενδιαφερομένη προοπτικές σταδιοδρομίας ανώτερες από εκείνες της κατηγορίας C, οπότε ουδαμώς αυτή

μπορεί να θεωρηθεί ότι εμποδίστηκε στις προσπάθειές της για επαγγελματική άνοδο.

- 39 Επομένως, ο πρώτος λόγος, ο οποίος αντλείται από την παράβαση της αρχής της ισότητας των φύλων εντός του επαγγελματικού βίου, πρέπει να απορριφθεί.

2. Ως προς τον δεύτερο λόγο ο οποίος αντλείται από την αντίθεση μεταξύ του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII και της αρχής της χρηστής διοικήσεως

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

- 40 Ο προσφεύγων παρατηρεί ότι, εφόσον και οι δύο σύζυγοι είναι υπάλληλοι της Κοινότητας, το άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII παραβιάζει την αρχή της χρηστής διοικήσεως, καθόσον συνιστά τροχοπέδη των προσπαθειών επαγγελματικής καταρτίσεως και προόδου εκείνου των συζύγων ο οποίος έχει κατώτερο βαθμό, καθόσον αυτός γνωρίζει ότι η προαγωγή του θα οδηγήσει, όπως εν προκειμένω, σε μείωση του συνολικού οικογενειακού εισοδήματος.
- 41 Το Κοινοβούλιο ζητεί την απόρριψη του λόγου αυτού, επικαλούμενο την ίδια συλλογιστική με εκείνη που επιτάσσει την απόρριψη του πρώτου λόγου.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 42 Το Πρωτοδικείο φρονεί ότι αρκεί η διαπίστωση ότι ο δεύτερος λόγος συγχέεται με τον πρώτο και επομένως πρέπει να απορριφθεί για τους ίδιους λόγους.
- 43 Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι η ένσταση παρανομίας κατά του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII πρέπει να απορριφθεί.

Ως προς τη νομιμότητα της αναζητήσεως των αχρεωστήτως καταβληθέντων

- ⁴¹ Ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι το Κοινοβούλιο εφάρμοσε εσφαλμένα το άρθρο 85 του ΚΥΚ, διότι η αντικανονικότητα της καταβολής του επιδόματος επιδόματος δεν ήταν τόσο εμφανής ώστε δεν μπορούσε να την αγνοεί.

1. Ως προς τη νομιμότητα της αναζητήσεως του συνολικού ποσού των 676 800 LFR

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

- ⁴⁵ Ο προσφεύγων υποστηρίζει, πρώτον, ότι αγνοούσε ότι η καταβολή του επιδόματος στέγης εξηρτάτο από το εισόδημα του συζύγου, διότι νόμιζε ότι το άρθρο 67 του ΚΥΚ ρύθμιζε πλήρως και εξαντλητικά τα του επιδόματος.
- ⁴⁶ Δεύτερον, ο προσφεύγων υποστηρίζει ότι είχε λησμονήσει ότι του είχε ήδη γίνει στο παρελθόν διακοπή της καταβολής του επιδόματος στέγης, διότι το γεγονός αυτό αναγόταν στο έτος 1982. Η προμνησθείσα απόφαση της 4ης Ιουνίου 1982, με την οποία έπαυσε να του χορηγείται το επίδομα στέγης, δεν ήταν αιτιολογημένη και η απόφαση της 15ης Μαρτίου 1984 που του επαναχορήγησε το επίδομα ουδέποτε του κοινοποιήθηκε.
- ⁴⁷ Ο προσφεύγων παρατηρεί, τρίτον, ότι δεν είναι εύλογο να απαιτείται από έναν υπάλληλο να αναρωτηθεί ως προς την κανονικότητα της συνεχιζόμενης καταβολής επιδόματος που λαμβάνει εδώ και τέσσερα έτη, καθόσον η κανονικότητα αυτή, αρχικώς, δεν αμφισβητήθηκε, η δε οικογενειακή του κατάσταση παραμένει εντελώς αμετάβλητη.
- ⁴⁸ Ο προσφεύγων ισχυρίζεται, τέταρτον, ότι η εφαρμογή του άρθρου 85 του ΚΥΚ περιορίζεται εν γένει στις περιπτώσεις κατά τις οποίες η αντικανονικότητα της καταβολής συνδέεται με θετικές πράξεις του υπαλλήλου (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1984, 235/83, Mulligan κατά Επιτροπής, Συλλογή 1984, σ. 3379, και της 17ης Ιανουαρίου 1989, 310/87, Stempels κατά Επιτροπής,

Συλλογή 1989, σ. 43· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 13ης Μαρτίου 1990, Τ-34/89 και Τ-67/89, Costacurta κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. ΙΙ-93, της 10ης Μαΐου 1990, Τ-117/89, Sens κατά Επιτροπής, Συλλογή 1990, σ. ΙΙ-185, και της 28ης Φεβρουαρίου 1991, Τ-124/89, Kogmeier κατά Επιτροπής, Συλλογή 1991, σ. ΙΙ-125). Εν προκειμένω όμως η επελθούσα μεταβολή αφορούσε απλώς την εν γένει υπηρεσιακή του κατάσταση, την οποία πρώτη η διοίκηση έπρεπε να γνωρίζει.

- 49 Ο προσφεύγων τονίζει, πέμπτον, ότι η πληθώρα σφαλμάτων που διέπραξε η διοίκηση του Κοινοβουλίου αποτελούν την καλύτερη απόδειξη ότι, τουλάχιστον στην εν λόγω υπόθεση, η εφαρμογή της επίμαχης διατάξεως πόρρω απέχει από το να θεωρηθεί σαφής και αδιαμφισβήτητη.
- 50 Βεβαίως, το Δικαστήριο έκρινε (απόφαση της 11ης Ιουλίου 1979, 252/78, Broe κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1979/ΙΙ, σ. 165, σκέψη 11) ότι η παράλειψη εντοπίσεως της παρανομίας από τη διοίκηση, η οποία είναι επιφορτισμένη με την πληρωμή χιλιάδων μισθών και επιδομάτων παντός είδους, δεν συνιστά αποφασιστικό κριτήριο για το τεκμήριο γνώσεως ή μη από τον ενδιαφερόμενο υπάλληλο. Εντούτοις, οι σύγχρονες μέθοδοι διαχειρίσεως δεν επιτρέπουν την εφαρμογή της νομολογίας αυτής στη συγκεκριμένη περίπτωση. Επιπλέον, αυτή δεν χαρακτηρίζεται ούτε από τόσο μεγάλη καθυστέρηση στην επέμβαση της διοικήσεως ούτε από την παρεμβολή τριών διαδοχικών μεταβολών της υπηρεσιακής καταστάσεως της συζύγου του προσφεύγοντος.
- 51 Έκτον, ο προσφεύγων θεωρεί ότι η καλύτερη απόδειξη της καλής του πίστεως συνίσταται στο ότι, στη μετέπειτα διαγραφείσα προσφυγή του Τ-42/93, είχε θέσει ευθέως το ερώτημα περί του ακριβούς χρονικού σημείου ενάρξεως της υποτιθέμενης παρανομίας.
- 52 Έβδομον, λόγω της πρόσφατης τάσεως επεκτάσεως των οικογενειακών επιδομάτων, κατ' εφαρμογήν της κοινοτικής αρχής της ισότητας των φύλων, και της χορηγήσεώς τους και στους δύο συζύγους, ο υπάλληλος ανέμενε ότι οι μεταβολές του ποσού των οικογενειακών επιδομάτων θα συνεπάγονταν όχι μείωση αλλά αύξηση των εισπραττομένων ποσών.

- 53 Τέλος, ο προσφεύγων προσθέτει ότι τόσο ο ίδιος όσο και η σύζυγός του είναι φιλολογικής παιδείας και ουδέποτε εργάστηκαν σε οικονομικές υπηρεσίες. Η έλλειψη εμπειρίας είναι στοιχείο που η διοίκηση θα έπρεπε να λάβει υπόψη πριν αποφασίσει την εφαρμογή του άρθρου 85 του ΚΥΚ (προαναφερθείσα απόφαση Βροε κατά Επιτροπής, σκέψη 14· απόφαση του Πρωτοδικείου της 12ης Ιουλίου 1990, T-111/89, Scheiber κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1990, σ. II-429, σκέψη 46).
- 54 Το Κοινοβούλιο αντιτάσσει ότι το Δικαστήριο και το Πρωτοδικείο έχουν δεχθεί ότι οι διατάξεις του παραρτήματος VII είναι επαρκώς σαφείς και αδιαμφισβήτητες ώστε ένας υπάλληλος που επιδεικνύει τη συνήθη επιμέλεια να είναι σε θέση να συνειδητοποιήσει το σφάλμα της διοικήσεως (προαναφερθείσα απόφαση του Δικαστηρίου Βροε κατά Επιτροπής· αποφάσεις του Πρωτοδικείου της 24ης Φεβρουαρίου 1994, T-93/92, Burgk κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1994, σ. II-201, σκέψεις 26, 28 και 29, και T-38/93, Stahlschmidt κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή Υπ.Υπ. 1994, σ. II-227, σκέψεις 19 έως 21).
- 55 Η απόφαση της 4ης Ιουνίου 1982 αναφερόταν σαφώς στην εφαρμογή του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII. Εξάλλου, το επιχείρημα ότι ο προσφεύγων είχε λησμονήσει τη διακοπή της καταβολής συνδέεται με το ζήτημα της ερμηνείας της αναγκαιότητας να επιδεικνύει κάθε υπάλληλος τη συνήθη επιμέλεια.
- 56 Η απαίτηση αυτή ισχύει επίσης για την επαναχορήγηση του επιδόματος από 1ης Μαρτίου 1984. Μολονότι η ληφθείσα συναφώς απόφαση δεν κοινοποιήθηκε στον προσφεύγοντα, αυτός έπρεπε ωστόσο να είχε παρατηρήσει την επανάληψη της καταβολής, κατόπιν προσεκτικής αναγνώσεως των μηνιαίων εκκαθαριστικών σημειωμάτων της μισθοδοσίας του και να αναρωτηθεί για τον λόγο της. Εξάλλου, ο προσφεύγων έπρεπε να μελετήσει τον ατομικό του φάκελο, στον οποίο είχε περιληφθεί η προμνησθείσα απόφαση της 15ης Μαρτίου 1984.
- 57 Το Κοινοβούλιο υποστηρίζει επίσης ότι το ζήτημα αν ο υπάλληλος όφειλε ή όχι να γνωρίζει την αντικανονικότητα που απορρέει από το αχρεώστητο της καταβολής επιλύεται σε συνάρτηση με τον βαθμό του ενδιαφερομένου καθώς και την

ικανότητά του να προβαίνει, όπως στην προκειμένη περίπτωση, στις αναγκαίες εξακριβώσεις (προαναφερθείσα απόφαση Κοιμείει κατά Επιτροπής, σκέψεις 17 και 18).

- 58 Το γεγονός ότι η διοίκηση δεν εντόπισε με πληρότητα την αντικανονικότητα της καταβολής ή ότι συνέχισε να καταβάλλει το επίδικο επίδομα δεν δημιουργεί κεκτημένα δικαιώματα (απόφαση της 7ης Μαρτίου 1978, 54/77, Herpels κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1978, σ. 233) και δεν σημαίνει ότι ο προσφεύγων δεν ήταν υποχρεωμένος να προβαίνει στις αναγκαίες εξακριβώσεις ή μπορούσε να αγνοεί τον παράνομο χαρακτήρα των τότε διενεργηθεισών καταβολών (προαναφερθείσα απόφαση Stempels κατά Επιτροπής). Η εφαρμογή του άρθρου 85 του ΚΥΚ προϋπέθετε ακριβώς πλάνη της διοικήσεως και αντικανονικότητα των πληρωμών (προαναφερθείσα απόφαση Stahlschmidt κατά Κοινοβουλίου).

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 59 Δεδομένου ότι η διαφορά ανάγεται στη δεύτερη περίπτωση που προβλέπει το άρθρο 85 του ΚΥΚ, πρέπει να εξεταστούν οι περιστάσεις υπό τις οποίες έγινε η πληρωμή (απόφαση της 27ης Ιουνίου 1993, 71/72, Kuhl κατά Συμβουλίου, σ. 705, σκέψη 11), προκειμένου να προσδιοριστεί αν η αντικανονικότητα των πληρωμών προς τον προσφεύγοντα ήταν τόσο εμφανής ώστε δεν μπορούσε να την αγνοεί.
- 60 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι, κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 85 του ΚΥΚ έχει την έννοια ότι ο ενδιαφερόμενος, όχι μόνον δεν απαλλάσσεται από κάθε προσπάθεια εξετάσεως και ελέγχου, αλλά τουναντίον υποχρεούται να επιστρέφει τα εισπραχθέντα, εφόσον πρόκειται για σφάλμα που δεν διαφεύγει της προσοχής του συνήθως επιμελούς υπαλλήλου, ο οποίος λογίζεται ότι γνωρίζει τους διέποντες τον μισθό του κανόνες (βλ. προαναφερθείσες αποφάσεις Broe κατά Επιτροπής, σκέψη 13, Stempels κατά Επιτροπής, σκέψη 10, Costacurta κατά Επιτροπής, σκέψη 39, και White κατά Επιτροπής, σκέψη 33).
- 61 Συναφώς, λαμβάνεται υπόψη, για κάθε συγκεκριμένη περίπτωση, η ικανότητα του ενδιαφερομένου υπαλλήλου να προβαίνει στις αναγκαίες εξακριβώσεις (προαναφερθείσες αποφάσεις Broe κατά Επιτροπής και Stempels κατά Επιτροπής,

σκέψη 11, Κορμειερ κατά Επιτροπής, σκέψη 18, και Stahlschmidt κατά Κοινοβουλίου, σκέψεις 19 και 21). Τα στοιχεία που λαμβάνονται υπόψη προς τούτο από το κοινοτικό δικαστήριο αφορούν το επίπεδο ευθύνης του υπαλλήλου, τον βαθμό και την αρχαιότητά του, τον βαθμό σαφηνείας των διατάξεων του ΚΥΚ που ορίζουν τις προϋποθέσεις χορηγήσεως της οικείας παροχής καθώς και τη σπουδαιότητα των μεταβολών που επήλθαν στην προσωπική ή οικογενειακή του κατάσταση, εφόσον η καταβολή του επίμαχου ποσού συνδέεται με την εκτίμηση από τη διοίκηση μιας τέτοιας καταστάσεως (απόφαση του Πρωτοδικείου της 13ης Ιουλίου 1995, T-545/93, Kschwendt κατά Επιτροπής, Συλλογή Υπ.Υπ. 1995, σ. II-565, σκέψη 104).

- 62 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει συναφώς ότι, όπως προκύπτει από τα εκκαθαριστικά σημειώματα μισθοδοσίας της ενδιαφερομένης που προσκόμισε ο προσφεύγων, η κυρία Μασλία εισέπραξε πράγματι από την 1η Αυγούστου 1988 μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1989 αποδοχές που αντιστοιχούν στον βαθμό Β 5, κλιμάκιο 1. Το εισόδημα από την άσκηση επαγγέλματος, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII, που η ενδιαφερομένη εισέπραξε επομένως κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου δεν ξεχωρίζουν σαφώς από το ανώτατο όριο του εισοδήματος που προβλέπει ο ΚΥΚ.
- 63 Επομένως, μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1989, η σχετική με το εμφανές της αντικανονικότητας των πληρωμών προϋπόθεση, από την οποία το άρθρο 85 του ΚΥΚ εξαρτά την αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων, δεν πληροείται.
- 64 Αντιθέτως, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι ο προσφεύγων δεν επέδειξε, κατά την περίοδο που αρχίζει από την 1η Δεκεμβρίου 1989, τη συνήθη επιμέλεια που προσδοκείται από υπάλληλο που έχει τη δική του αρχαιότητα στην υπηρεσία και το δικό του επίπεδο ευθυνών.
- 65 Εξάλλου, δεν αμφισβητείται ότι η προαγωγή της συζύγου του προσφεύγοντος στον βαθμό Β 4, κλιμάκιο 1, έγινε με ισχύ από την 1η Οκτωβρίου 1989. Εξάλλου, από τα στοιχεία της δικογραφίας προκύπτει ότι, αν και η σύζυγος του προσφεύγοντος δεν εισέπραξε τον αναλογούντα στον νέο της βαθμό Β 4, κλιμάκιο 1, μισθό,

εντούτοις έλαβε πράγματι, από τον Δεκέμβριο του 1989, τον αντιστοιχούντα στον βαθμό Β 5, κλιμάκιο 2, μισθό.

- 66 Μολονότι ο μισθός αυτός δεν ήταν εκείνος που κανονικά εδικαιούτο, ωστόσο οδήγησε, ήδη από τον Δεκέμβριο του 1989, σε μισθό, κατά την έννοια του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII, ο οποίος υπερβαίνει σαφέστερα το ανώτατο όριο εισοδήματος που ορίζει αυτή η διάταξη του ΚΥΚ.
- 67 Τα σωρευτικά αποτελέσματα της πιο αισθητής αυτής υπερβάσεως του ορίου των εισοδημάτων που ορίζει ο ΚΥΚ από την 1η Δεκεμβρίου 1989, της προαγωγής της ενδιαφερομένης στον βαθμό Β 4, κλιμάκιο 1, και του προηγηθέντος γεγονότος του 1982 θα έπρεπε να ωθήσουν τον προσφεύγοντα στο να θεωρήσει ότι το δικαίωμά του για τη χορήγηση επιδόματος στέγης κατέστη, στην καλύτερη περίπτωση, αμφίβολο από την 1η Δεκεμβρίου 1989.
- 68 Ακόμη και αν υποθεθεί ότι ο προσφεύγων δεν μπόρεσε, κατά την ενάσκηση του καθήκοντος επιμελείας που έχει, να προσδιορίσει με ακρίβεια, ήδη από την 1η Δεκεμβρίου 1989, την έκταση του διαπραχθέντος λάθους, εντούτοις σ' αυτόν απέκειτο να καταφύγει στη διοίκηση προκειμένου να γίνουν οι ενδεικνυόμενες επαληθεύσεις (προαναφερθείσα απόφαση White κατά Επιτροπής, σκέψη 42).
- 69 Το επιχείρημα που ο προσφεύγων αντλεί από την ασάφεια των οικείων διατάξεων πρέπει να απορριφθεί, δεδομένου ότι τα κοινοτικά δικαστήρια έχουν επανειλημμένα δεχθεί ότι οι διατάξεις του άρθρου 67 σε συνδυασμό με τα άρθρα 1 έως 3 του παραρτήματος VII είναι αρκούντως σαφείς και αδιαμφισβήτητες, ώστε ο επιδεικνύων τη συνήθη επιμέλεια υπάλληλος να είναι σε θέση να αντιληφθεί την αντικανονική καταβολή του επιδόματος στέγης (προαναφερθείσες αποφάσεις Broe κατά Επιτροπής και Bugck κατά Επιτροπής).
- 70 Το Πρωτοδικείο δεν μπορεί να δεχθεί επίσης το επιχείρημα ότι ο προσφεύγων είχε λησμονήσει το προηγούμενο του 1982. Όπως προκύπτει από τη δικογραφία (βλ., ανωτέρω, σκέψη 5), ο ενδιαφερόμενος είχε τότε πλήρως ενημερωθεί, με την

προμνησθείσα απόφαση της 4ης Ιουνίου 1982, για την παύση της χορηγήσεως του επιδόματος στέγης και την αναζήτηση των αντικανονικά καταβληθέντων τότε ποσών. Η απόφαση αυτή ήταν δεόντως αιτιολογημένη με το γεγονός ότι ο προσφεύγων δεν πληρούσε πλέον τις προϋποθέσεις του άρθρου 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII, οπότε ο προσφεύγων όφειλε να παραμείνει προσεκτικός, όταν το επίδομα στέγης τού καταβλήθηκε εκ νέου από 1ης Μαρτίου 1984.

- 71 Οι αβλεψίες ή τα λάθη που διέπραξε η διοίκηση κατά τον προσδιορισμό των χρηματικών δικαιωμάτων του προσφεύγοντος δεν έχουν επίπτωση στην εφαρμογή του άρθρου 85 του ΚΥΚ, το οποίο προϋποθέτει ακριβώς συμπεριφορά της διοικήσεως συνιστώσα πταίσμα (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Stahlschmidt κατά Κοινοβουλίου, σκέψη 23).
- 72 Συναφώς, πρέπει να υπομνηστεί ότι δεν έχει σημασία αν το λάθος ήταν ή όχι εμφανές για τη διοίκηση, αλλά αν ήταν εμφανές για τον δικαιούχο. Εξάλλου, η κατάσταση της διοικήσεως, η οποία είναι επιφορτισμένη με την καταβολή χιλιάδων μισθών και επιδομάτων παντός είδους, έστω και αν διαθέτει σύγχρονες μεθόδους διαχειρίσεως, δεν μπορεί να συγκριθεί με εκείνη του υπαλλήλου που έχει ατομικό συμφέρον να ελέγχει τα ποσά που του καταβάλλονται κάθε μήνα (προαναφερθείσα απόφαση Broe κατά Επιτροπής, σκέψη 11).
- 73 Το επιχείρημα που αντλείται από την καλή πίστη του προσφεύγοντος πρέπει να απορριφθεί ως μη ασκούν επιρροή, καθόσον η περιεχομένη στο άρθρο 85 του ΚΥΚ φράση «τόσο εμφανής» που χαρακτηρίζει την αντικανονότητα της καταβολής σημαίνει ότι υπάρχει υποχρέωση επιστροφής, εφόσον πρόκειται για λάθος που δεν μπορεί να διαφύγει της προσοχής του επιδεικνύοντος τη συνήθη επιμέλεια υπαλλήλου (προαναφερθείσα απόφαση Stempels κατά Επιτροπής, σκέψη 10).
- 74 Τέλος, πρέπει να απορριφθεί ως μη κρίσιμο το επιχείρημα του προσφεύγοντος κατά το οποίο ο υπάλληλος νομίμως προσδοκά αύξηση των εισπραττομένων επιδομάτων. Συγκεκριμένα, από τα ανωτέρω προκύπτει ότι ο προσφεύγων δεν μπορούσε, εν πάση περιπτώσει, να αγνοεί τον αντικανονικό χαρακτήρα των καταβολών του επιδόματος από την 1η Δεκεμβρίου 1989.

- 75 Επομένως, ο αντλούμενος από την παράβαση του άρθρου 85 του ΚΥΚ λόγος πρέπει να απορριφθεί, καθόσον η προσβαλλομένη απόφαση επιτάσσει την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων για τον μετά τις 30 Νοεμβρίου 1989 χρόνο.

2. Επί της νομιμότητας της αναζήτησεως των αχρεωστήτως καταβληθέντων ως προς το πρόσθετο ποσό των 520 560 LFR

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

- 76 Ο προσφεύγων ζητεί, επικουρικώς, να περιοριστεί η αναζήτηση των αχρεωστήτως καταβληθέντων στο ποσό των 156 240 LFR, που το καθού αρχικώς ζήτησε με την απόφαση της 29ης Ιουλίου 1992, για τον λόγο ότι η αναζήτηση του προσθέτου ποσού των 520 560 LFR θα συνιστούσε κατάχρηση εξουσίας και θα ήταν ασυμβίβαστη με την αρχή της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*.

α) Επί του λόγου περί καταχρήσεως εξουσίας

- 77 Η αναζήτηση ποσού τετράκις υψηλότερου του αρχικώς ζητηθέντος έγινε, όπως ρητώς αναγνωρίζει το καθού στην προσβαλλομένη απόφαση, μετά τη διοικητική ένσταση της 18ης Νοεμβρίου 1992, εν είδει κυρώσεως κατά του προσφεύγοντος που άσκησε το καταστατικά κατοχυρωμένο δικαίωμά του προσφυγής.

- 78 Το Κοινοβούλιο αμφισβητεί τον χαρακτήρα κυρώσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως. Όπως ο προσφεύγων άσκησε τα κατοχυρωμένα από τον ΚΥΚ δικαιώματά του, έτσι και το Κοινοβούλιο εφάρμοσε ορθά, σε τελευταία ανάλυση, τις διατάξεις του ΚΥΚ.

β) Επί του λόγου που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*

- 79 Κατά τον προσφεύγοντα, αυτή η πρόσθετη παρακράτηση συνιστά, εξάλλου, παραβίαση της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*, αποτελούσας γενική αρχή υπάρχουσα στο διοικητικό δίκαιο των κρατών μελών.

- 80 Το Κοινοβούλιο θεωρεί ότι η αρχή της ορθής εφαρμογής των εφαρμοστέων συναφώς διατάξεων, υπό τον έλεγχο του κοινοτικού δικαστή, θα το είχε αναγκάσει να απαιτήσει την επιστροφή των καταβληθέντων επιδομάτων στέγης από την 1η Αυγούστου 1988.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 81 Το Πρωτοδικείο κρίνει ότι ενδείκνυται να εξετάσει αρχικώς τον λόγο που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*.

α) Επί του λόγου που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*

- 82 Το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι κάθε όργανο των Κοινοτήτων ενεργεί εντός των ορίων των εξουσιών που του έχουν χορηγηθεί με τις ιδρυτικές συνθήκες και τις διατάξεις που θεσπίστηκαν προς εφαρμογή τους. Όπως όμως προκύπτει σαφώς από το άρθρο 62 του ΚΥΚ, ο υπάλληλος δικαιούται μισθό και, επομένως, οικογενειακά επιδόματα, αναπόσπαστο τμήμα των οποίων αποτελεί το επίδομα στέγης, μόνον υπό τις προϋποθέσεις που ορίζει το παράρτημα VII και, επομένως, το προμνησθέν άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος αυτού.

- 83 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Κοινοβούλιο ήταν υποχρεωμένο, δυνάμει της αρχής της νομιμότητας, να αναζητήσει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα από την αρχική ημερομηνία από την οποία είχαν γίνει οι αντικανονικές καταβολές, τηρουμένων των προϋποθέσεων του άρθρου 85.

- 84 Επομένως, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλείται εν προκειμένω την αρχή της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus*, εφόσον η απόφαση της 29ης Ιουλίου 1992 δεν μπορούσε να έχει ως αποτέλεσμα να του παράσχει το δικαίωμα να απαλλαγεί από την επιστροφή των ως επίδομα στέγης αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών για τον προ της 1ης Οκτωβρίου 1991 χρόνο. Το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει, συναφώς, ότι ο προσφεύγων έπρεπε ο ίδιος να θεωρήσει ότι το δικαίωμά του να λαμβάνει

επίδομα στέγης ήταν τουλάχιστον αμφίβολο μετά την 1η Δεκεμβρίου 1989 (βλ., ανωτέρω, σκέψη 67).

- 85 Επιπλέον και εν πάση περιπτώσει, ο προσφεύγων δεν μπορεί να προβάλλει τη διατήρηση της προμνησθείσας αποφάσεως της 29ης Ιουλίου 1992 που ο ίδιος αμφισβήτησε και επισήμανε το σφάλμα που περιείχε, καλώντας τη διοίκηση του Κοινοβουλίου να αναζητήσει τα αχρεωστήτως καταβληθέντα από την 1η Αυγούστου 1988.
- 86 Συγκεκριμένα, δεν αμφισβητείται ότι ο ίδιος ο προσφεύγων έθεσε, με την προσφυγή του στην υπόθεση Τ-42/93 κατά της προμνησθείσας αποφάσεως της 29ης Ιουλίου 1992, το ζήτημα γιατί το Κοινοβούλιο δεν είχε εφαρμόσει το άρθρο 1, παράγραφος 3, του παραρτήματος VII παρά μόνον όταν η σύζυγός του είχε λάβει το δεύτερο κλιμάκιο του βαθμού Β 4 και όχι προηγουμένως, παρατηρώντας ότι, κατά τον πίνακα των μηνιαίων βασικών μισθών του άρθρου 66 του ΚΥΚ, οι μισθοί που αντιστοιχούν στα πρώτα κλιμάκια των βαθμών Β 5 και Β 4 είναι αμφότεροι υψηλότεροι από τον μισθό υπαλλήλου με βαθμό C 3, κλιμάκιο 3.
- 87 Επομένως, ο προσφεύγων δεν μπορεί να επικαλείται την αρχή της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus* κατά της προσβαλλομένης αποφάσεως, καθόσον αυτή αναζητεί αχρεωστήτως καταβληθέντα ως επίδομα στέγης ποσά για τον προ της 1ης Οκτωβρίου 1991 χρόνο που αρχικώς επελέγη με την απόφαση της 29ης Ιουλίου 1992.
- 88 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι ο λόγος που αντλείται από την παραβίαση της αρχής της απαγορεύσεως της *reformatio in pejus* πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.

β) Επί του λόγου περί καταχρήσεως εξουσίας

- 89 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Κοινοβούλιο, δεσμευόμενο από την αρχή της αναζητήσεως των αχρεωστήτων καταβληθέντων, αξίωσε, χωρίς να ενεργήσει

κατά κατάχρηση εξουσίας, από τον προσφεύγοντα την επιστροφή των αχρεωστήτως καταβληθέντων ως επίδομα στέγης ποσών πριν από την 1η Οκτωβρίου 1991 που αρχικώς επελέγη με την απόφαση της 29ης Ιουλίου 1992.

- 90 Επομένως, ο λόγος περί καταχρήσεως εξουσίας πρέπει να απορριφθεί.
- 91 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι πρέπει να ακυρωθεί η προσβαλλομένη απόφαση καθόσον απαιτεί την επιστροφή των αχρεωστήτως ως επίδομα στέγης καταβληθέντων ποσών για την περίοδο από την 1η Αυγούστου 1988 μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1989.

Ως προς το αίτημα καταβολής τόκων

- 92 Το Πρωτοδικείο κρίνει αναγκαίο να αποφανθεί επί του αιτήματος του προσφεύγοντος να του καταβληθούν τόκοι υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 % από κάθε μηνιαία παρακρατήση μετά την 1η Ιανουαρίου 1993, εφόσον το σύνολο των ποσών που παρακρατήθηκαν κατ' αυτόν τον τρόπο μέχρι την ημερομηνία δημοσιεύσεως της παρούσας αποφάσεως υπερβαίνει το ποσό που το Κοινοβούλιο νομίμως αναζήτησε από τον προσφεύγοντα.
- 93 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, δεδομένου ότι το αίτημα αυτό εμπίπτει στην πλήρως δικαιοδοσίας αρμοδιότητά του, πρέπει να γίνει δεκτό, κατ' αρχήν, και να οριστεί, προς πάσα νόμιμη χρήση, το επιτόκιο των τόκων υπερημερίας στο 8 % ετησίως από την ημερομηνία κάθε παρακρατήσεως που ενδεχομένως διενήργησε το Κοινοβούλιο, από 1ης Ιανουαρίου 1993, έραν των ορίων που προκύπτουν από την παρούσα απόφαση, μέχρι την πραγματική επιστροφή των παρακρατηθέντων ποσών (απόφαση του Πρωτοδικείου της 30ής Μαρτίου 1993, Τ-4/92, Βαρδάκας κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. ΙΙ-357, σκέψη 48).

Επί των δικαστικών εξόδων

- 94 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του αντιδίκου. Εντούτοις, κατά το άρθρο 88 του Κανονισμού Διαδικασίας, στις διαφορές μεταξύ των Κοινοτήτων και των υπαλλήλων τους τα όργανα φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Επειδή οι βασικοί λόγοι που προέβαλε ο προσφεύγων απορρίφθηκαν, κάθε διάδικος θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (τρίτο τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) Η απόφαση του Κοινοβουλίου της 21ης Ιουνίου 1993 ακυρώνεται καθόσον επιτόσσει την ανοξήτηση αχρεωστήτως καταβληθέντων ως επίδομα στέγης ποσών για την περίοδο από την 1η Αυγούστου 1988 μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 1989.
- 2) Κάθε ανοιξητούμενο από το Κοινοβούλιο ποσό πέραν των ορίων που ορίζονται με την παρούσα απόφαση αποφέρει τόκους υπερημερίας με ετήσιο επιτόκιο 8 %.
- 3) Η προσφυγή απορρίπτεται κατά τα λοιπά.
- 4) Κάθε διάδικος φέρει τα δικαστικά του έξοδα.

Vesterdorf

Lindh

Potocki

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 5 Ιουνίου 1996.

Ο Γραμματέας
H. Jung

Ο Προεδρεύων
B. Vesterdorf